

Nühüft Makamı Seyri

İstanbul Belediyesi Konservatuvarı (Darül-Elhan) Türk Musikisi Talebe Cemiyeti

Ahmet Şefik Gürmeriç

Usûlü : S o f y a n

[1904 - 1967]

Nühüft Makamı

a) Durağı: Hüseyinî Aşîrân perdesidir.

b) Seyri: İnicidir.

c) Dizisi: Yerde Yegâh makamına Hüseyinî Aşîrân perdesinde bir Uşşak dörtlüsünün eklenmesinden meydana gelmiştir.

Yegâh makamı: Yerde Nevâ makamı dizisine (Yerde Uşşak dörtlüsü + Nevâ'da Rast beşlisi) Yegâh perdesi üzerinde bir Rast makamı dizisinin (Rast beşlisi + Rast veya Büselik dörtlüsü) eklenmesinden meydana gelmiştir. Şimdi bu dizilere Hüseyinî Aşîrân perdesindeki Uşşak dörtlüsünü ilâve edip bununla karar verirsek, Nühüft makamı meydana gelir.

d) Güçlüsü: Nühüft makamı seyrine Yegâh makamı gibi Nevâ makamı dizisinden ve Nevâ perdesi civârından başlanacaktır. Birinci merteye güçlü de Nevâ ve Yegâh makamlarında olduğu gibi, Nevâ perdesidir. Bu perdede Rast çeşnisiyle makamın yarım kararı yapılırken, bakiye diyezli do Nim Hicaz perdesi yeden olarak kullanılır. Nim Hicaz perdesi esasen Yegâh'daki Rast dizisinin 6.derecesidir. İkinci merteye güçlü Dügâh perdesidir. Bu perdede çoklukla Uşşaklı, çok az Rast'lı asma kararlar yapılır. Dügâh'da Uşşak esastır.

e) Asma Karar Perdeleri: Nevâ makamında olduğu gibi, Eviç perdesinde bâzen Segâh veya Ferahnâk çeşnisiyle kalınabilir. Nevâ perdesinde Rast çeşnili yarım karardan sonra, aynı perdede Büselik çeşnisiyle asma karar yapılabilir. Bunun için Eviç yerine Acem perdesi kullanılacağı tabiidir. Acem perdesini kullanarak Çargâh perdesine inilirse, bu perdede Çargâh çeşnili asma karar yapılabilir. Segâh perdesinde de Segâh ve Feranâk çeşnisi veya Segâh üçlüsü ile asma karar yapılabilir. Dügâh perdesi ile Nevâ perdesi arası makamın orta bölgesidir ve bu kısımda Dügâh perdesi üzerinde en çok Uşşak, pek az Rast olmak üzere iki çeşni vardır. Gereklikçe Dügâh perdesinde bu çeşnilerle asma kararlar yapılır. Esâsen Dügâh perdesi Nühüft makamı için çok önemli bir perdedir. Bunlardan başka tam karara yakın Yegâh perdesinde Rast çeşnisiyle bir asma karar yapılır. Ayrıca Yegâh'daki Rast'ın 3.derecesi olan Irak'da Segâh'lı asma kararlar sık sık yapılır.

Not: Hüseyinî Aşîrân perdesindeki Uşşak dörtlüsünün tiz tarafına 1 tanini ekleyip, Hüseyinî beşlisi hâline getirebiliriz. Fakat o zaman Büselik perdesini kullanmak gerekir ki, Nühüft makamı için bu hiç doğru değildir ve yapılmamalıdır. Hattâ bu yüzden Yegâh'daki Rast dizi değil, daha çok beşli halinde kullanılmıştır. Dügâh'da Uşşak esastır.

f) Donanımı: Si için koma bemolü, fa için bakiye diyezi donanımına yazılır. Gerekli değişiklikler eser içinde gösterilir.

g) Perdelerin T.M.deki isimleri: Pestten tize doğru: Hüseyinî Aşîrân'da Uşşak dörtlüsü; Hüseyinî Aşîrân, Irak, Rast, Dügâh, Yegâh'da Rast dizisi; Yegâh, Hüseyinî Aşîrân, Irak , Rast, Dügâh, Büselik, Çargâh veya Nim Hicaz, Nevâ. Yerde Nevâ dizisi; Dügâh, Segâh, Çargâh, Nevâ, Hüseyinî, Eviç veya Acem, Gerdâniye, Muhayyer'dir.

h) Yeden'i: Portenin altındaki re Yegâh perdesidir.

ı) Genişlemesi: Nevâ makamı gibidir. Ya Dügâh perdesi üzerindeki Uşşak dörtlüsü simetrik olarak Muhayyer perdesi üzerine göçürülür veya Nevâ dizisinin üst bölgesindeki Rast beşlisi, Muhayyer perdesine bir Büselik dörtlüsü eklenerek Nevâ'da Acem'li Rast dizisi hâlinde uzatılır. Fakat Nühüft makamında fazla tizlere çıkmak makamın kişiliğine aykırıdır.

Seyri:

Yegâh makamı gibi Nevâ makamı dizisinden ve Nevâ perdesi civârından seyre başlanır. Bu diziyi meydana getiren dizilerde karışık gezinildikten sonra, Nevâ perdesinde Rast çeşnisiyle yarım karar yapılır. Sonra yine karışık gezinilerek Dügâh perdesinde Uşşak çeşnisiyle düşülüp Nevâ makamı bitirilir. Ondan sonra Yegâh'daki Rast dizisine geçilir ve bu dizide de asma kararlar gösterilerek karışık gezinildikten sonra, Yegâh perdesinde Rast çeşnisiyle düşülüp, Yegâh makamı bitirilir. Nihâyet Hüseyinî Aşîrân perdesindeki Uşşak dörtlüsüne geçilir ve Hüseyinî Aşîrân perdesinde Uşşak çeşnili tam karar yapılır.

Not: Nühüft makamı yukarıdaki şekilden ziyâde genellikle Nevâ makamı + Irak'da Segâh dörtlüsü + Yegâh'da Rast beşlisi + Hüseyinî Aşîrân'da Uşşak dörtlüsü tarzında kullanılmıştır. Yâni, Yegâh'daki Rast, dizi halinde değil, genellikle sâdece beşli hâlinde kullanılmıştır. Çünkü Dügâh'daki çeşni genellikle Uşşak'tır.

S o f y a n Usûlü

*) Dört zamanlıdır.

*) İki tane iki (2 +2 = 4) zamanın veya iki Nim Sofyân'ın birleşmesinden meydana gelmiştir.

*) 4/8'lik ve 4/4'lük iki mertebesi varsa da, 4/4'lük ikinci merteye daha çok kullanılmıştır.

*) Pîşrevlerde, İlâhîlerde, şarkılarda, türkülerde, oyun havalarında, kısaca özel usûl mecburiyeti olmayan hemen her formada kullanılmıştır

Sofyan D a r b Usûlü

1 . Darb :

(Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]

2 . Darb :

(Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]

3 . Darb :

(Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]